

Co-funded by the European Union

THE LONDON SCHOOL
OF ECONOMICS AND
POLITICAL SCIENCE

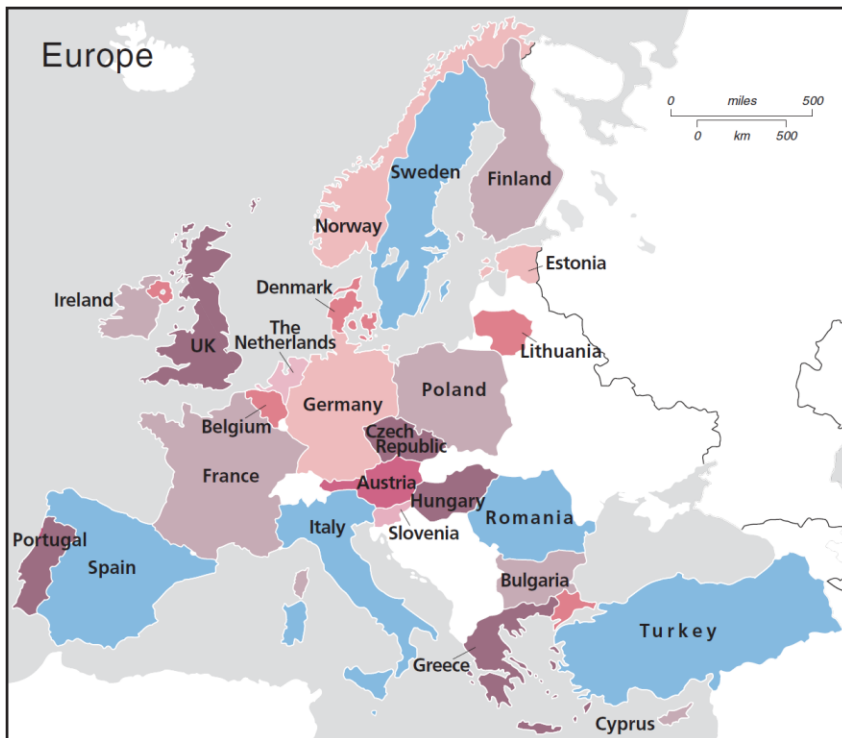
Online risico's: weerloos of weerbaar? Focus op jongeren tussen 9 en 16 jaar

Studiedag “slachtoffers van het internet”

25 april 2013

Sofie Vandoninck, KU Leuven

EU Kids Online project: achtergrond

- **Meer dan 25000 kinderen + ouders in totaal (25 landen)**
- **Voor België: 1005 respondenten**
- **Interviews thuis, face-to-face**
- **Schriftelijke vragenlijst voor gevoelige vragen**
- **Gestratificeerde toevalssteekproef**
- **Vooraf geteste vragenlijst**
- **Consultatie van stakeholders en adviserend panel**
- **Dataverzameling in mei-augustus 2010**

EU Kids Online: achtergrond en theoretisch kader

- **Types online risico's**
- **Van online activiteiten tot online coping**
- **Drie niveaus van analyse**
 - Individuele gebruiker
 - Sociale mediëring
 - Nationale context

Types online risico's

	Content Kind als ontvanger (massaproducties)	Contact Kind als deelnemer (volwassene als initiatiefnemer)	Conduct Kind als actor (kind als initiatiefnemer/ slachtoffer)
Agressief	Gewelddadige en gruwelijke inhoud	Lastigvallen, stalken	Cyberpesten
Seksueel	Pornografisch materiaal	Seksueel misbruik	Seksuele vragen en handelingen, 'sexting'
Inhoudelijk	Racistische en/of discriminerende inhoud	Ideologische overtuigingen/ brainwashing	Schadelijke user- generated content
Commercieel	Verborgen marketing	Misbruik van persoonlijke data	Gokken, copyright, illegaal downloaden

***Wat doen
kinderen online?***

***Welke online
factoren bepalen
hun ervaringen?***

***Wat is de
impact?***

***Hoe ermee
omgaan?***

Activiteiten

Risico's

Schade

Coping

Leren

***User-generated
content***

***Zich slecht of
ongemakkelijk
voelen***

Zich terugtrekken

Spelen

***Seksuele inhoud
en berichten***

***Probleem
aanpakken***

***Mensen
ontmoeten***

***Contact met
vreemden***

Misbruik

Erover praten

Iets opzoeken

Cyberpesten

***In/uitgesloten
worden***

Fatalistisch zijn

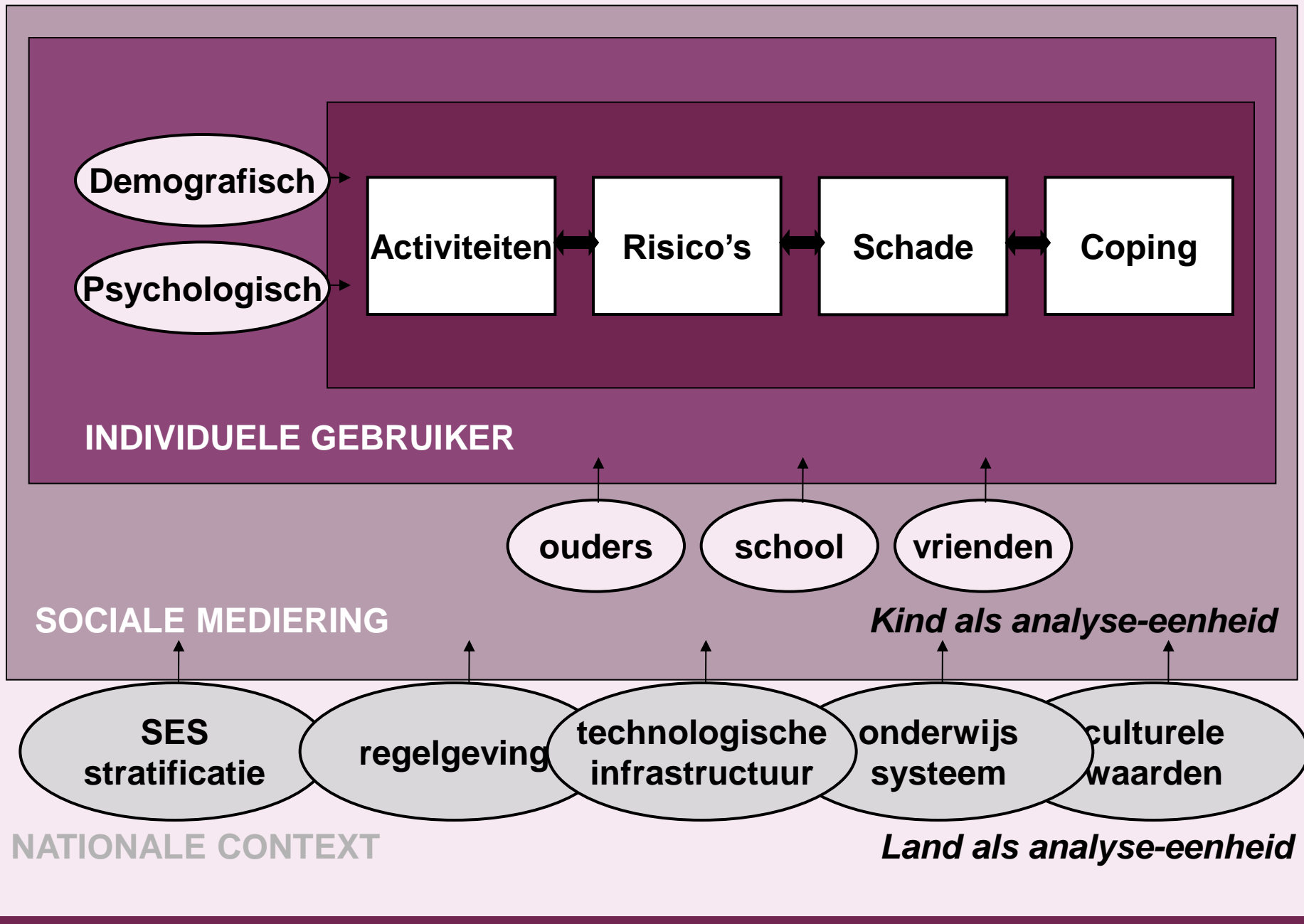
***Iets nieuws
proberen***

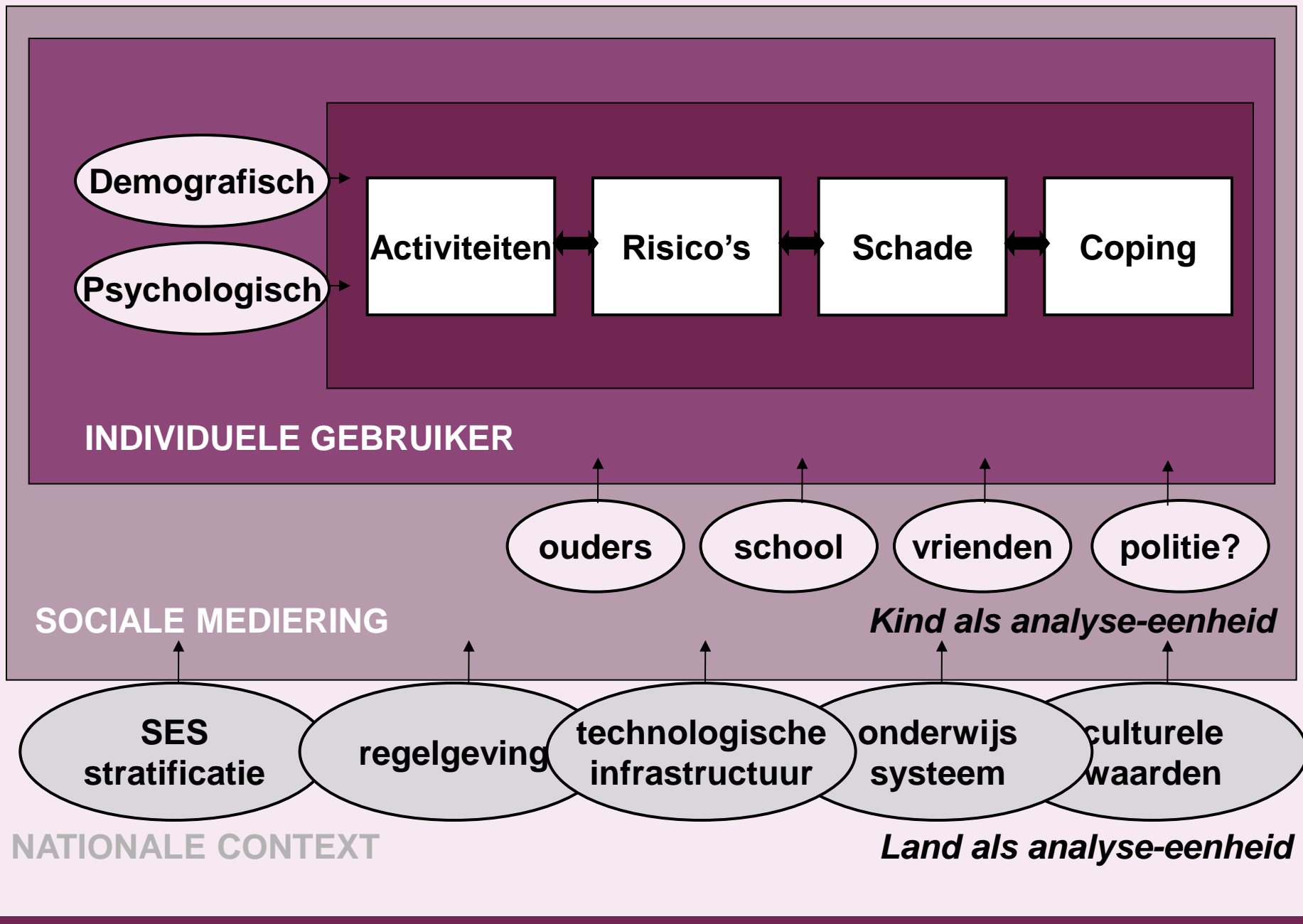
***Misbruik
persoonlijke
data***

***Weerbaarheid
opbouwen***

Passief blijven

***Online coping-
strategieën***

Weerbaar of weerloos?

Resultaten EU Kids Online

- Blootstelling versus schade
- Coping-strategieën: rol van individuele factoren en sociale context
- Aanvullend onderzoek

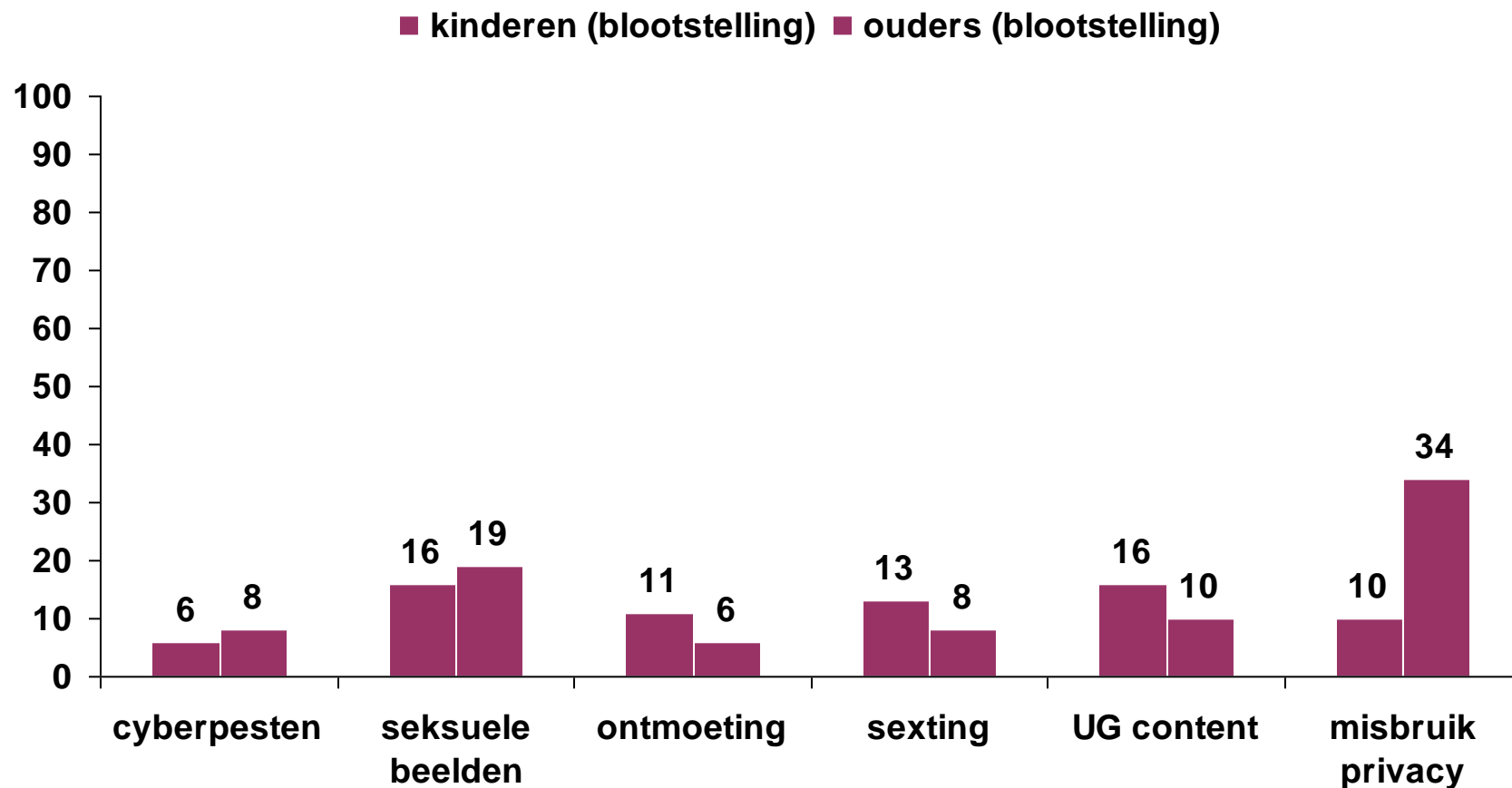
Introductie – hln.be, 05/02/2013

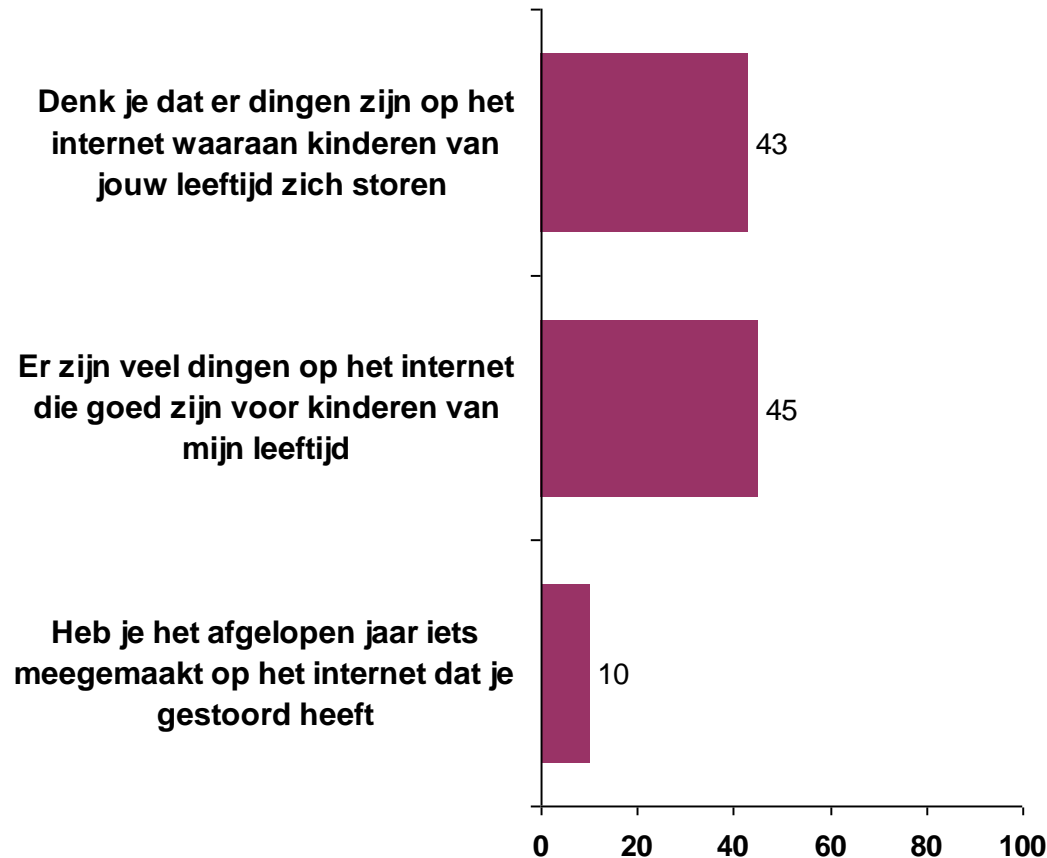
De kinderen vinden dat video-sharing sites zoals YouTube de meeste risico's inhouden, gevolgd door websites (29 procent), sociale netwerksites (13 procent) en spelletjes (10 procent). Ze vinden online filmpjes schokkend omdat de inhoud echt of erg realistisch zijn en worden vooral geschokt door het zien van wreedheid, moord, dierenmishandeling en zelfs het nieuws. Ook gedragsgerelateerde risico's zoals cyberpesten worden vaak aangestipt.

Sommige risico's die volwassenen zorgen baren werden zelden genoemd. Minder dan 1 procent vermeld het delen van persoonlijke informatie of in contact komen met vreemden. Ook commerciële inhoud wordt zelden genoemd, net als het te veel tijd online doorbrengen, gokken of zelfmutilatie. Slechts een kleine groep associeert porno met afschuw. Jongens zijn bezorgder over geweld, meisjes over contactgerelateerde risico's.

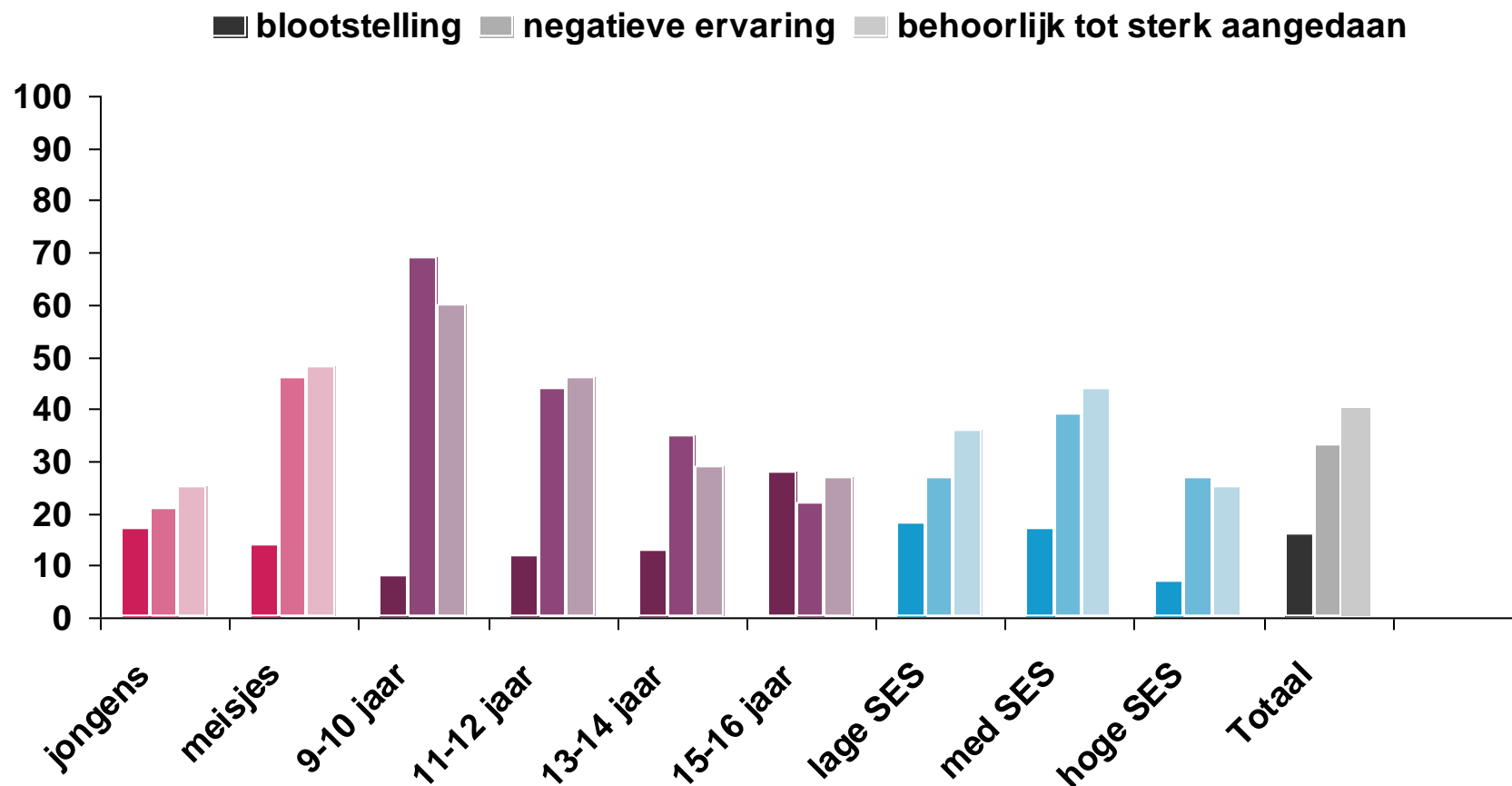
Blootstelling en schade: kinderen vs ouders

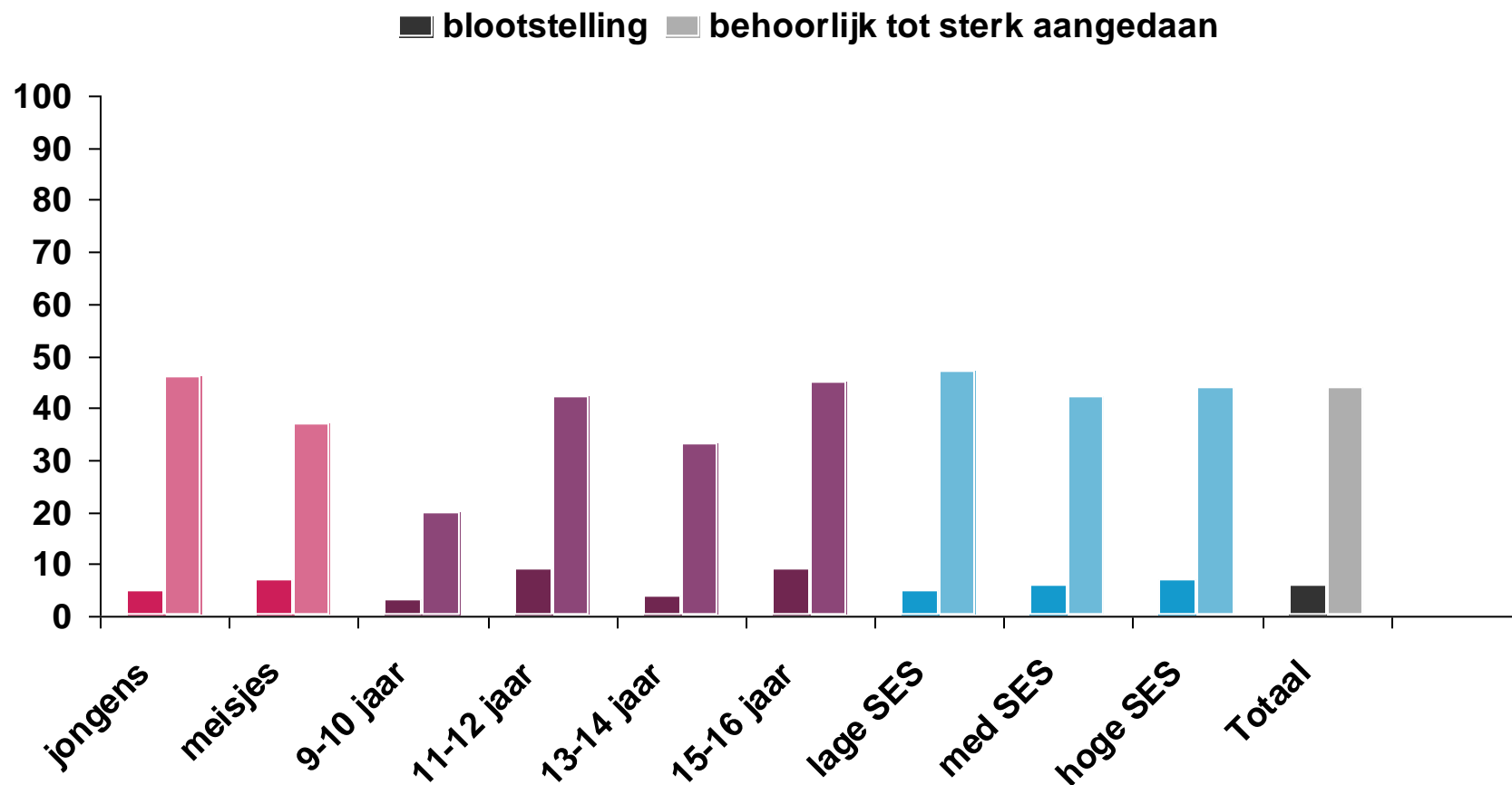
Blootstelling en schade: bewustzijn van online risico's en opportuniteiten

Blootstelling en schade: seksuele beelden

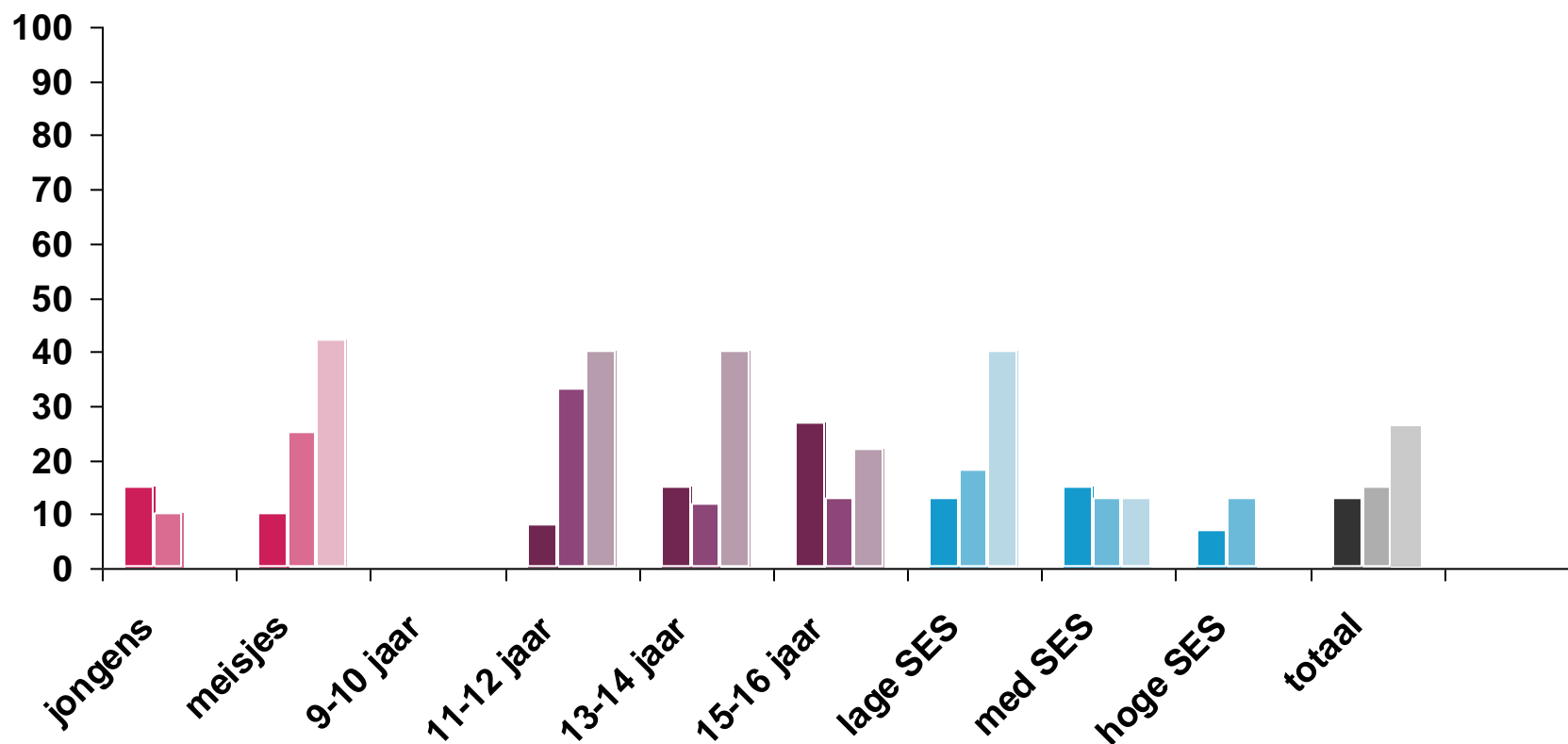
Blootstelling en schade: cyberpesten

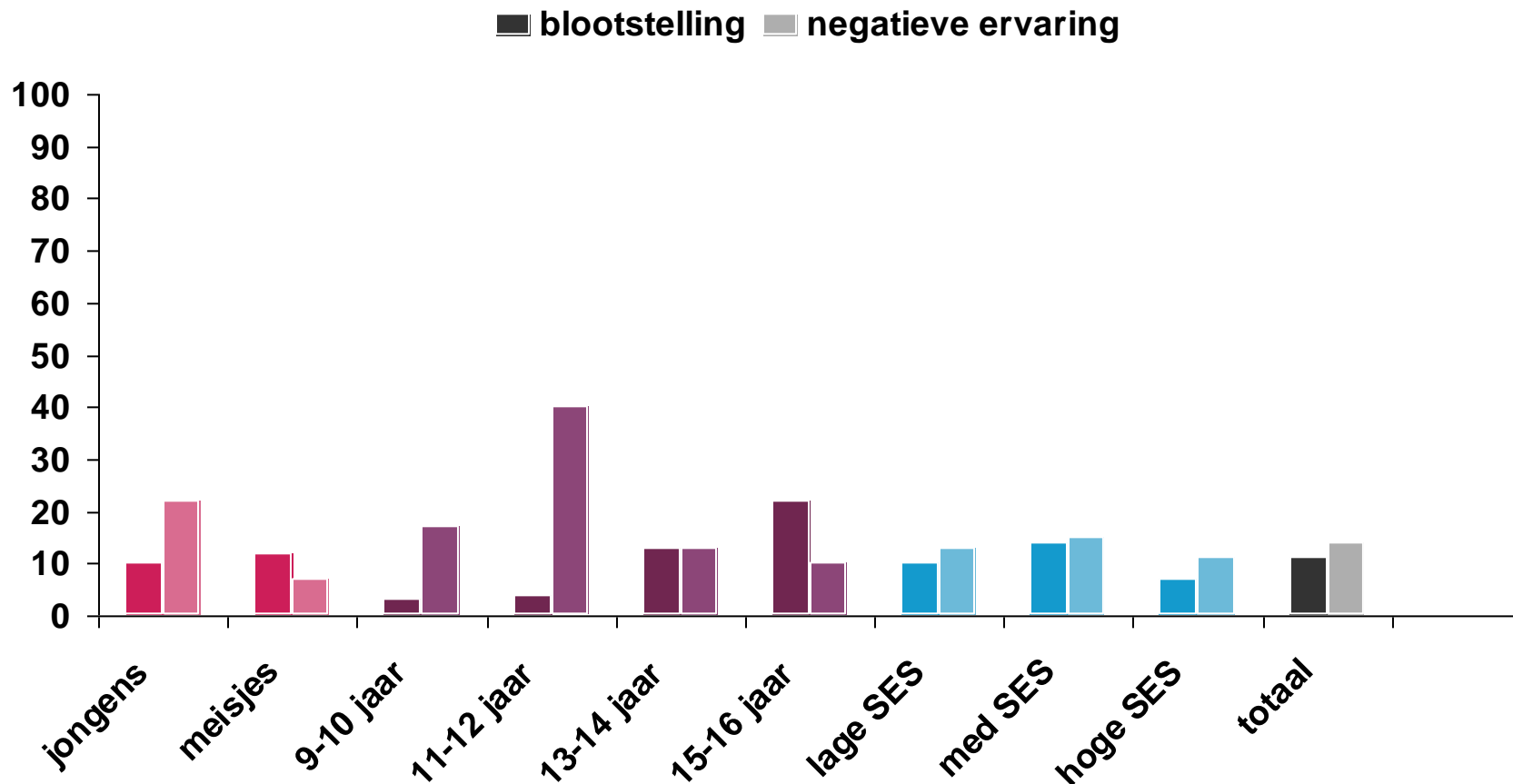
Blootstelling en schade: sexting

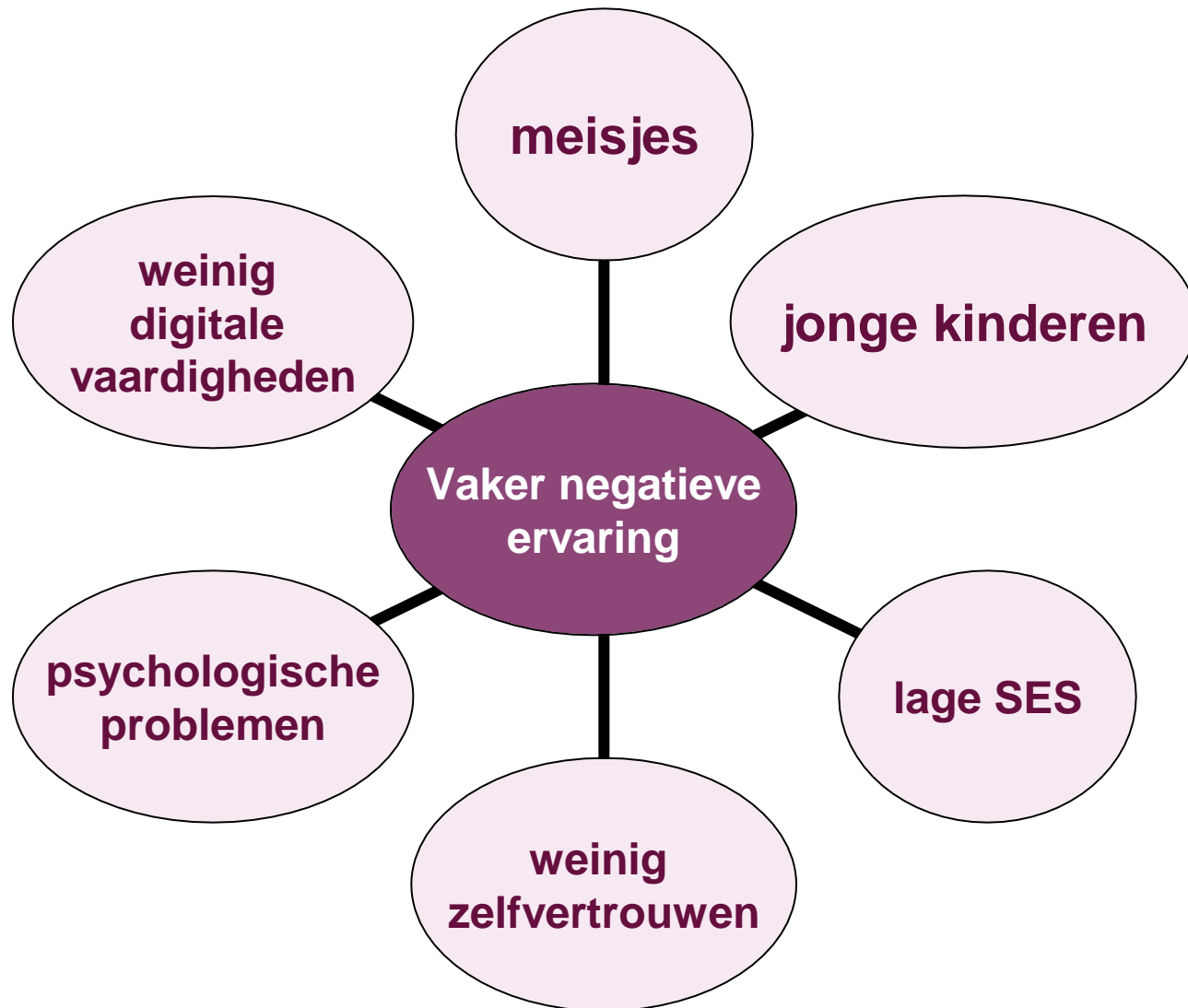
■ blootstelling ■ negatieve ervaring ■ behoorlijk tot sterk aangedaan

Blootstelling en schade: ontmoetingen met online contacten

Blootstelling en schade: kwetsbare groepen

Coping strategieën

Introductie

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=BWP6Mdnr7is

Online weerbaarheid

=

In staat zijn om met negatieve ervaringen om te gaan

Coping strategieën - typologie

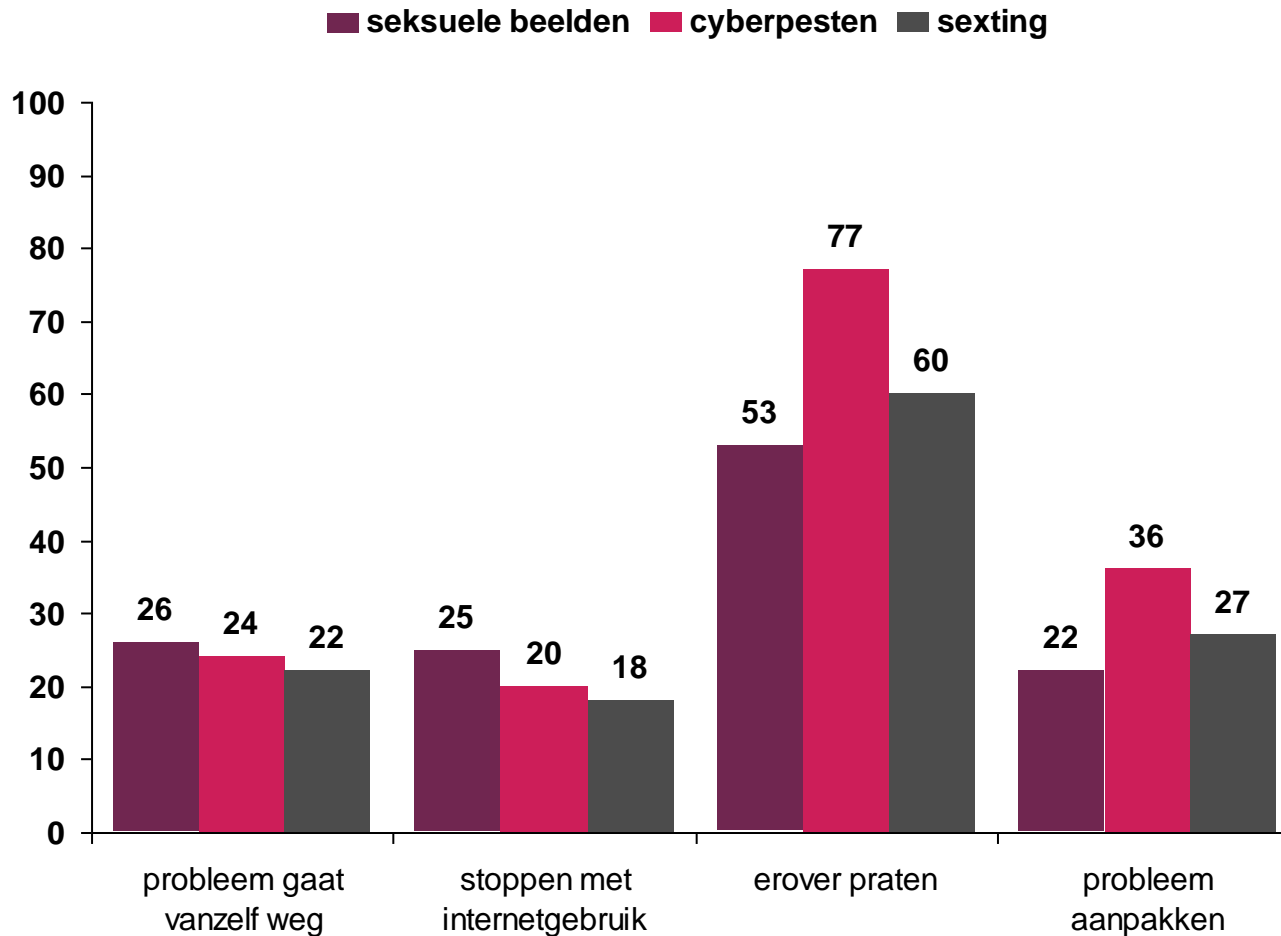
■ Proactieve probleem-oplossende strategieën

- Proberen om het probleem aan te pakken (algemeen)
- Bericht verwijderen, afzender blokkeren, melden aan provider, privacy-instellingen aanpassen (specifiek)
- Erover praten met iemand

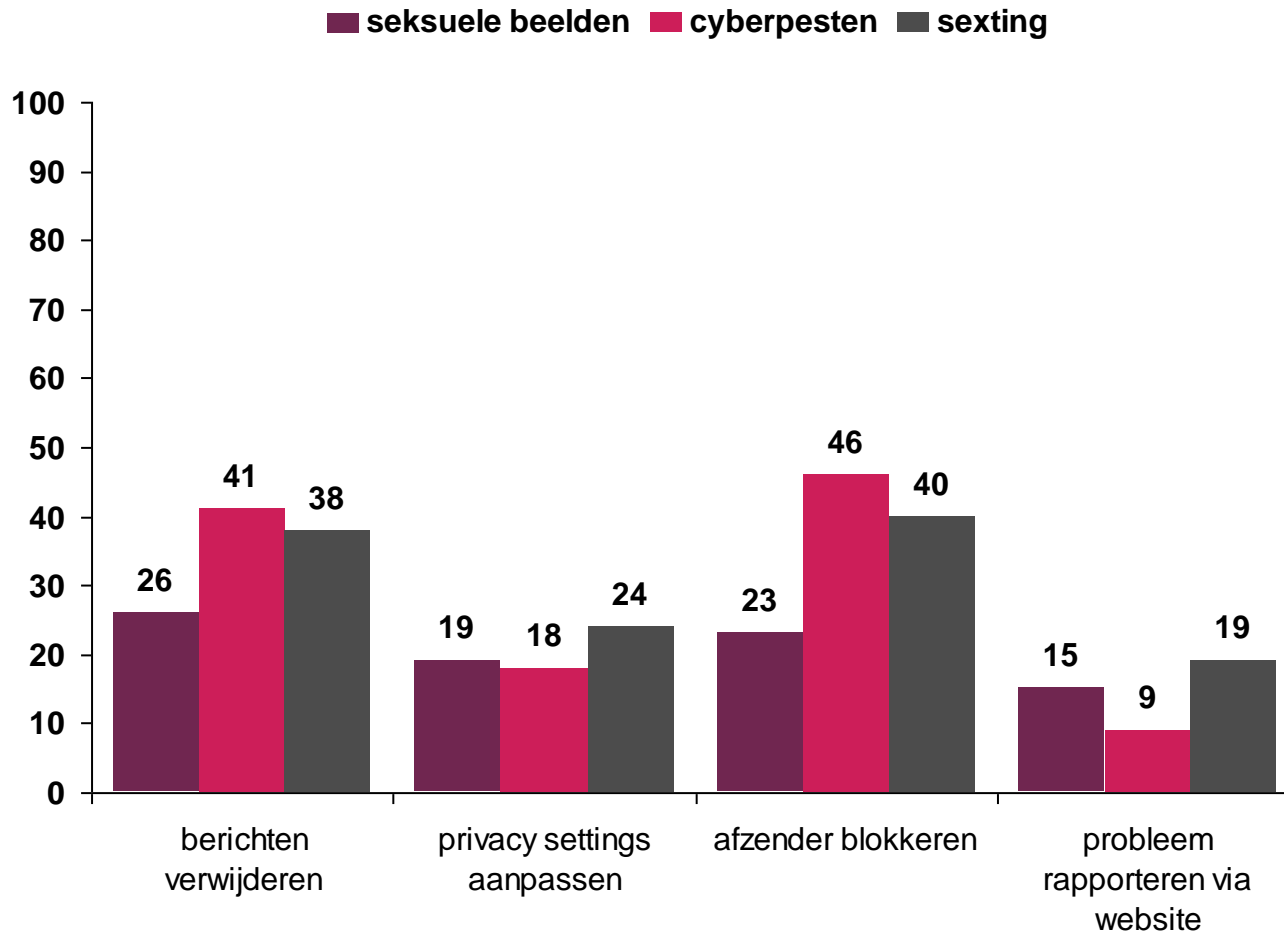
■ Passieve/fatalistische strategieën

- Stoppen met internetten
- Hopen dat het probleem vanzelf verdwijnt

Coping strategieën (1)

Coping strategieën (2)

Coping strategieën

Hopen dat probleem vanzelf verdwijnt

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
	Meisjes	Jongens
Jongere kinderen		Jongere kinderen
Lage SES		Lage SES
		Laag zelfvertrouwen
	Psych. problemen	
Restricties ouders (-)		Restricties ouders (-)
Controle online veiligheid (+)		
	Internetgebruik ouders (+)	
		Digitale vaardigheden (+)

Coping strategieën

Stoppen met internetten

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
Meisjes		Jongens
	Jongeren kinderen	Oudere kinderen
		Laag zelfvertrouwen
	Psych. problemen	Psych. problemen
Steun van vrienden		
		Mediëren internetgebruik (+)
Controle internetgebruik (+)		
Controle online veiligheid (+)		
Internetgebruik ouders (-)	Internetgebruik ouders (+)	
Digitale vaardigheden (-)	Digitale vaardigheden (-)	

Coping strategieën

Erover praten met iemand

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
Meisjes	Meisjes	Meisjes
Jongere kinderen		Jongere kinderen
		Lage SES
	Veel zelfvertrouwen	
Steun van vrienden		Steun van vrienden
Mediëren online veiligheid (+)	Mediëren online veiligheid (+)	
	Controle internetgebruik (-)	
Controle online veiligheid (+)	Controle online veiligheid (+)	
	Digitale vaardigheden (-)	

Coping strategieën

Probleem aanpakken (algemeen)

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
	Meisjes	
	Hoge SES	
Veel zelfvertrouwen	Veel zelfvertrouwen	Veel zelfvertrouwen
Psych. problemen		
	Mediëren internetgebruik (+)	Mediëren internetgebruik (-)
		Controle internetgebruik (+)

Coping strategieën

Berichten verwijderen

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
	Hoge SES	
	Steun van vrienden	
	Steun van leerkrachten (-)	
	Mediëren internetgebruik (-)	
Mediëren online veiligheid (+)		
Restricties ouders (-)		

Coping strategieën

Afzender blokkeren

Seksuele beelden	Cyberpesten	Sexting berichten
		Meisjes
Steun van vrienden		
	Mediëren internetgebruik (-)	
	Mediëren online veiligheid (+)	Mediëren online veiligheid (+)
Controle online veiligheid (+)		

Conclusie coping strategieën

Impact individuele factoren

■ Meisjes

- Meer spraakzaam

■ Jongere kinderen (9-12 jarigen)

- Meer passief/fatalistisch, maar ook spraakzaam (seksueel risico)

■ Zelfvertrouwen

- Meer proactief en probleem-oplossend

■ Psychologische problemen

- Meer passief/fatalistisch (cyberpesten en sexting)

■ Digitale vaardigheden

- Minder vaardig = meer passief (seksuele content & cyberpesten)
- Impact eerder beperkt

Conclusie coping strategieën

Sociale context

- **Steun van vrienden**
 - Slachtoffers van cyberpesten en sexting meer proactief
- **Restricties ouders**
 - Lijkt online weerbaarheid niet te verhogen
- **Betrokkenheid van ouders bij online veiligheid**
 - Ambivalente resultaten, geen duidelijke trend
 - Meer spraakzaam, maar ook passiever
- **Internetgebruik ouders**
 - Ouders zijn sporadische gebruikers => kind reageert passiever (seksuele risico's)
- **Steun van leerkrachten**
 - Impact zeer beperkt

Aanbevelingen voor meer online weerbaarheid

- Open communicatie aanmoedigen en luisterend oor bieden
- Gebruik van (online) proactieve strategieën tonen aan kinderen
- Extra aandacht voor kinderen met psychologische problemen
- Kinderen ondersteunen bij opbouwen van zelfvertrouwen
- Stimuleren van positieve attitudes t.a.v online veiligheid bij jongeren
- Leerkrachten aanmoedigen om internetgebruik en online veiligheid actief te ondersteunen
- Internetgebruik bij volwassenen blijven promoten

Aanvullend onderzoek

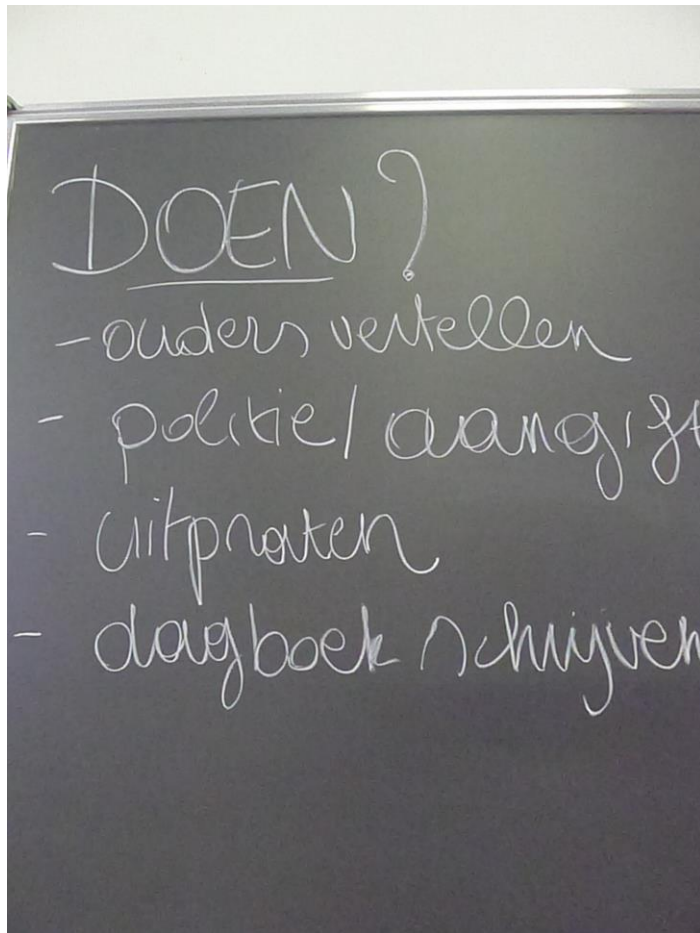
■ Kwalitatief onderzoek

- Interviews en focusgroepen bij 9-16 jarigen (8 landen in EU)
- Klassikale sessies rond online weerbaarheid
 - Thema's: cyberpesten, privacy & persoonlijke gegevens, online communicatie, online seksualiteit
 - 1e jaar A, 1e jaar B, BuSO type 3

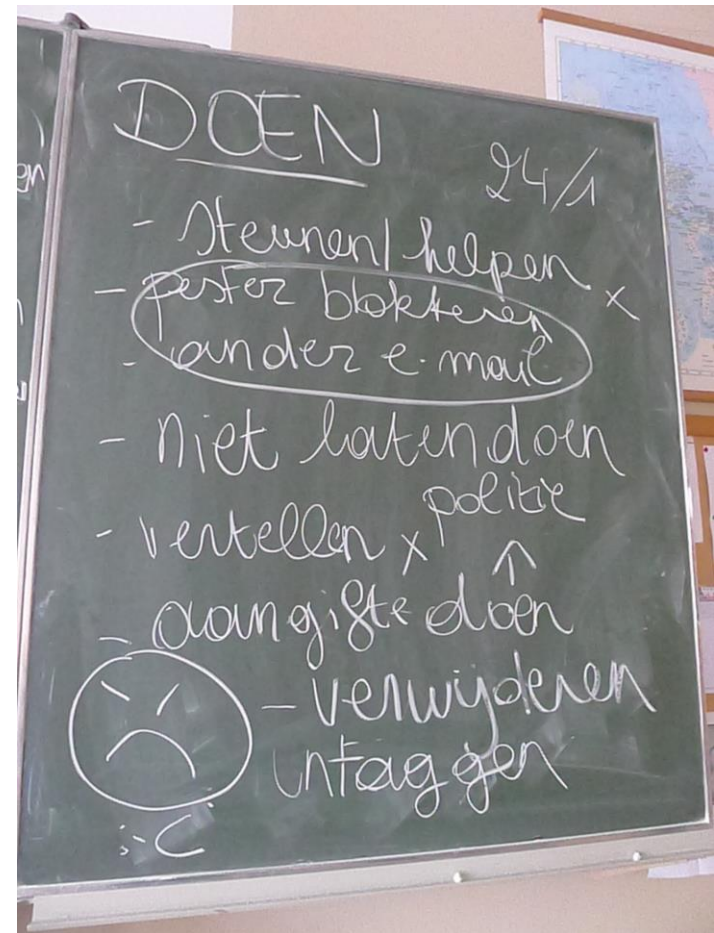
■ Kwantitatief onderzoek

- Grootschalige survey bij 2046 leerlingen over heel Vlaanderen (5e leerjaar – 4e middelbaar)

Aanvullend onderzoek Klassikale sessies

1^e jaar B-stroom

1^e jaar A-stroom

Aanvullend onderzoek

Interviews

Meisje (15 jaar)

Ja, een vriendin van mij had wel zo, ik weet niet wat dat was, ik denk MSN... ook zo iemand haar lastig viel maar ze had die dan ook zo toegevoegd en dan waren die aan het *cammen* en dan begon die daar zich ineens af te trekken, die gast en dan was dat meisje naar de politie gegaan, maar die had geen bewijs dus dan moest die hem gewoon blokkeren. Dan is dat voorbij gegaan, maar ik vond dat maar *goor* dat die... Ik was daar wel even van verschoten dat ze dat zei.

Aanvullend onderzoek

Interviews

Jongen (12 jaar)

- Kind: Er is wel dan zo de politie gekomen om dan zo wat uit te leggen, op de middag zo. Uitleg wat die zo allemaal doen met cyberpesten.
- Interviewer: en weet je nog ongeveer wat die hebben gezegd of...?
- Kind: Ja, zo mensen online die filmpjes posten en ook zo cyberpesten doen, en mensen voor de zot houden en al.
- Interviewer: En dat kwam de politie echt zo vertellen, bij jullie in de klas?
- Kind: Ja, dat was ook zo van één of andere campagne ofzo.
- Interviewer: En hebben die dan ook dingen gezegd dan wat je kan doen daartegen. Wat je moet doen als je wordt gecyberpest, hebben ze daar tips over gegeven?
- Kind: Ja zo allez, geen posters maar zo papierkes mee meegegeven.
- Interviewer: Flyers?
- Kind: Ja, flyers.
- Interviewer: Heb je dan nadien nog iets gedaan met die flyer?
- Kind: Nee, weggesmeten.

Aanvullend onderzoek

Focusgroepen

Meisjes (14 jaar)

- Meisje 1: Maar er is wel zo een filmpje op youtube van zo een meisje en die heeft zo zelfmoord gepleegd omdat... die had zo heel haar verhaal uitgelegd... die had zo geflashed voor de cam, en dan had die jongen haar zitten filmen en foto's genomen en daarna had die haar adres opgezocht of wat was het allemaal
- Interviewer: En wat vind je daar dan van als je zoiets hoort? Vind je dat choquerend of eng, of...?
- Meisje 1: Ja, ergens choquerend. Da's zo...
- Meisje 2: Ik vind dat wel erg voor dat meisje maar aan de andere kant is dat ook haar eigen schuld.
- Meisje 1: Ja, je kan toch verwachten dat een jongen... da's zo typisch jongens...
- Interviewer: Maar ze moet er wel heel erg mee gezeten hebben, want vooraleer je zelfmoord gaat plegen...
- Meisje 3: Ja.
- Meisje 4: Maar je kan toch ook niet naar de politie of zo hulp gaan zoeken...?

Meer informatie

- www.eukidsonline.net
- Short report 'how to cope and build online resilience?':
<http://eprints.lse.ac.uk/48115/>
- Boeken

Academia Press

The Policy Press

sofie.vandoninck@soc.kuleuven.be